

Sisäministeriö

22.3.2021

Viite: Lausuntopyyntönnä 24.2.2021; SM213148; 00.01.05.00;
SMDno-2020-980

Tiedustelulainsäädäntöä koskevan valtioneuvoston selonteon valmistelu

Sisäministeriö on pyytänyt tasavallan presidentin kanslialta näkemyksiä kirjallisessa muodossa tiedustelulainsäädännön toimivuudesta, tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta, kehittämistarpeista, valvonnasta ja oikeusturvan toteutumisesta sekä muista asiakokonaisuuteen liittyvistä relevanteista seikoista.

Eduskunta edellytti siviilitiedustelulainsäädäntöä koskeneessa vastauksessaan (EV 291/2018 vp - HE 202/2017 vp) ja sotilastiedustelulainsäädäntöä koskeneessa vastauksessaan (EV 290/2018 vp-HE 203/2017 vp), että hallitus antaa eduskunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä kokonaisvaltaisen seikkaperäisen selonteon tiedustelulainsäädännön toimivuudesta, tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta, kehittämistarpeista, valvonnasta ja oikeusturvan toteutumisesta sekä muista asiakokonaisuuteen liittyvistä relevanteista seikoista.

Vuoden 2020 lopulla sisä- ja puolustusministeriöissä valmisteltiin niin ikään edellä mainituissa eduskunnan vastauksissa edellytetyt hallituksen selvitykset eduskunnalle tiedustelulakien tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta, toimivuudesta, oikeusturvan toteutumisesta ja muusta soveltamisesta. Mainittujen selvitysten käsittely eduskunnan hallinto- ja puolustusvaliokunnissa on edelleen kesken.

Tiedustelulainsäädäntöä koskevan valtioneuvoston selonteon valmistelua varten sisäministeriö on asettanut hankesihteeristön, jossa edustettuina ovat sisäministeriö, puolustusministeriö sekä oikeusministeriö, ja jossa on pysyvät asiantuntijat suojelupoliisista, pääesikunnasta ja Puolustusvoimien tiedustelulaitoksesta. Tasavallan presidentin kanslia kiinnittää huomiota siihen, että ulkoministeriö tiedustelun asiakkaana ei ole mukana hankesihteeristön kokoonpanossa.

Nyt annettava lausunto toimii kirjallisena aineistona valtioneuvoston selonteon valmistelussa. Tasavallan presidentin kanslia pyytää, että se voi lausua uudelleen tiedustelulainsäädännöstä selontekoa varten kirjallisesti tai suullisesti eduskunnan käsiteltä siellä vireillä olevat hallituksen selvitykset.

Tässä vaiheessa tasavallan presidentin kanslia tuo esille seuraavan.

Tiedustelutoiminnan ollessa yhteiskunnallisesti merkittävää, lainsäädännössä on asianmukaisesti huomioitu tiedustelutoiminnan yhteensovittaminen (poliisilain 5a luvun 58 §, sotilastiedustelulain 15 §). Tasavallan presidentin kanslian kansliapäällikkö osallistuu virka-asemansa puolesta valtioneuvostossa toimivan tiedustelun ja tilannekuvan koordinaatioryhmään, joka yhteensovittaa sotilas- ja siviilitiedustelutoimintaa ja käsittelee valmistelevasti tiedustelutoiminnan painopisteitä.

Ylimmällä valtionjohdolla on merkittävä tehtävä ohjata ja linjata tiedustelutoimintaa. Sotilastiedustelulain 13 §:n mukaan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittelevän ministerivaliokunnan ja tasavallan presidentin yhteinen kokous käsittelee valmistelevasti sotilastiedustelun kohteita koskevat painopisteet. Tasavallan presidentillä on oikeus sotilastiedustelulain 14 §:n nojalla tehdä painopisteiden mukaisia tietopyyntöjä sotilastiedustelun kohteista. Myös siviilitiedustelun osalta suojelupoliisin tiedonhankintaprioriteettien asettamista edeltää niiden valmisteleva käsittely ulko- ja turvallisuuspoliittisessa ministerivaliokunnassa.

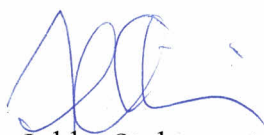
Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteinen kokous paitsi ohjaa myös seuraa painopisteiden mukaista tiedustelutoimintaa (sotilastiedustelulain 16 §, poliisilain 5a luvun 58 §).

Lainsäädäntöä valmisteltaessa kanslia piti tärkeänä, että tiedusteluviranomaiset kiinnittävät erityistä huomiota siihen, että kaikki sellaiset tapauk-

set, joilla arvioidaan olevan merkitystä Suomen ulkopoliitiikan tai kansainvälisten suhteiden näkökulmasta, tuodaan viipymättä tasavallan presidentin ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteisen kokouksen tietoon. Tältä osin ensimmäisten vuosien kokemusten osalta kanslialla ei ole huomautettavaa.

Kanslian näkemyksen mukaan uuden tiedustelulainsäädännön tultua voimaan vuonna 2019 on siviilitiedustelun raportoinnin laatu ja määrä kehittynyt myönteiseen suuntaan. Suojelupoliisin yhteistyö sotilastiedustelun kanssa vaikuttaa myös toimivalta. Sotilastiedustelun raportoinnin laatu ja määrä säilynyt aiempaa vastaavalla tasolla. Sotilas- ja siviilitiedustelun yhteistyö vaikuttaa sisällöllisesti toimivan hyvin ja sen tuoman lisäarvon odotetaan näkyvän raportoinnissa.

Kanslialla ei toistaiseksi ole ollut huolen aiheita oikeusturvan toteutumisen suhteen eikä se ole myöskään havainnut korjaamista vaativia puutteita lainsäädännössä.

Jukka Siukosaari
Kansliapäällikkö

Päivi Pietarinen
Oikeudellinen neuvonantaja

